

METSIEN PSYKOLOGINEN OMISTAJUUS

Anne Matilainen
Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti
3.10.2019

RURAL SOLUTIONS FOR SUSTAINABLE FUTURE

Taustaa

- Metsät ovat yksi merkittävimmistä luonnon resursseista tuottaen yhteiskunnalle erilaisia hyötyjä.
- Myös biotalouden kasvu ja ilmastonmuutoksen estäminen pohjaavat suurelta osin metsävaroihin.
- Ilmastohyödyt, hiilensidonta
- Pohjavesihyödyt
- Luonnon monimuotoisuus
- Virkistys- ja hyvinvointiarvot
- Luonnontuotteet (marjat, sienet, yrtit)
- Riista (ja kalastus)
- Luontomatkailu
- Luonnontuoteala
- Puuhun perustuvat arvoketjut
- Maaperä

Taustaa

- Iso osa metsistä on kuitenkin yksityisten henkilöiden ja perheiden omistuksessa.

→ Yhteiskunnan metsistä saamat hyödyt tuotetaan suurelta osin yksityisten henkilöiden mailla.

■ Valtion maa-alueet

■ Yksityismaat

Psykologinen omistajuus?

- Lähtöisin organisaatiotutkimuksesta (Pierce et al., 2001; 2003), sittemmin sovellettu erilaisissa konteksteissa.
- Lähtökohtana on ajatus siitä, että omistajuus on laillista omistajuutta laajempi ilmiö. Objektiivisen eli laillisen omistajuuden lisäksi omistamiseen liittyy myös psykologinen puoli. Tunne siitä, että omistamisen kohde *"kuuluu minulle"* tai *"on minun"*.
- Muodostuu kahdesta ulottuvuudesta:
 - Objektiivinen omistajuus → todellista sääntöjen määrittelemää, ns. laillinen omistajuus
 - Psykologinen omistajuus → omistaminen tunne "minun metsäni", liittyy esim. perinteisiin luonnon käyttötapoihin, yhteisöllisyyteen jne.
- Psykologinen omistajuus ei edellytä objektiivista/laillista omistajuutta

Psykologinen omistajuus?

Objektiivinen omistajuus:

” Tämä koko metsäalue kuuluu meidän suvulle, mulle itelleni, sitten siskolle ja joillekin serkuille. Olemme antaneet hirvenmetsästysoikeuden paikalliselle seuralle, mutta pitäneet pienriistan metsästyksen itellä. Se oli alun perin mun ehdotus” (yksityinen metsänomistaja, Keski-Suomi)

Psykologinen omistajuus?

Psykologinen omistajuus:

”Miun metsästysalueet ovat tuolla, me ollaan aina metästetty siellä, no, eihän se nyt oikeesti meiän maata ole, valtiolle kuuluu, mutta me on aina metästetty siellä, niin että...(paikallinen metsästäjä, Lappi)

*”Minun mielestäni tämän alueen metsästysluvat pitäis enssijaisesti antaa niille, jotka on vakioikävijöitä. Me tullaan tänne joka vuosi ja meillä on mökkikin täällä”
(lupametsästäjä, Helsinki)*

Psykologinen omistajuus?

- Laillisen omistajuuden loukkaamiseen ja kiistatilanteisiin on olemassa määrätyt ratkaisukeinot.
- Psykologisen omistajuuden loukkaaminen on omiaan aiheuttamaan konfliktitilanteita luonnon ja sen resurssien käytön suhteen.

→ On keskeistä ymmärtää psykologisen omistajuuden ulottuvuuksia ja niiden roolia yhteistyösuhteiden syntymisessä ja ylläpidossa!

Mitä sitten on saatu tutkitusti selville?

- I) Psykologinen omistajuus ilmiönä on olemassa metsäkontekstissa (metsänomistajat, luontomatkailuyrittäjät, virkistyskäyttäjät)
- II) Psykologinen omistajuus ei välttämättä liity lailliseen omistajuuteen
Osa luontomatkailuyrittäjistä koki käyttämänsä alueet omikseen.
Osa metsänomistajista taas ei kokenut metsiään omikseen.
- III) Psykologisen omistajuuden kokemisella tai kokemattomuudella näyttäisi olevan vaikutuksia käyttäytymiseen.
 - Positiivista: esim. vastuullinen resurssin käyttö, sitoutuminen resurssiin, halu pitää siitä huolta
 - Negatiivista: esim. territoriaalisuus, vieraantuminen omistuksen kohteesta, haitallinen/tuhoava käyttäytyminen.

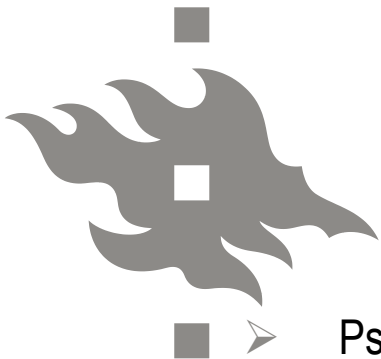

Mitä sitten on saatu tutkitusti selville?

IV) Psykologisen omistajuuden käsittäminen voi auttaa ymmärtämään onnistuneita yhteistyösuhteita sekä konfliktitilanteita liittyen metsien hyödyntämiseen.

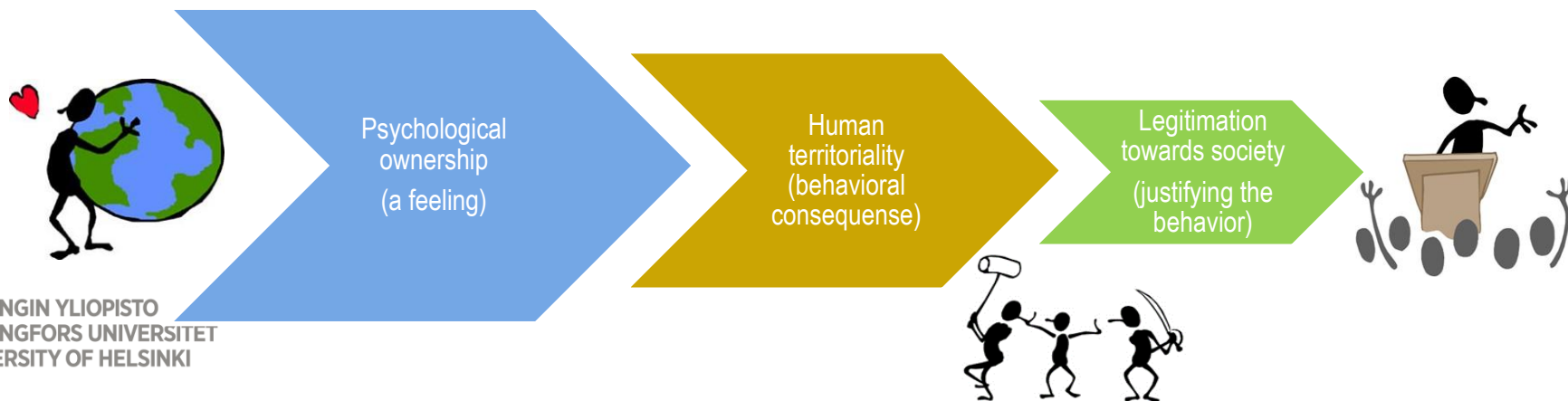
- Psykologisen omistajuuden huomioiminen yhteistyösuhteissa pienensi yrittäjän riskiä sidosryhmähallinnan suhteen.
- Hyvän yhteistyön edellytykset molempien osapuolten mielestä turvasivat mahdollisuuksia/reittejä psykologisen omistajuuden kokemiseen.
- Edellyttää jaettua psykologista omistajuutta.

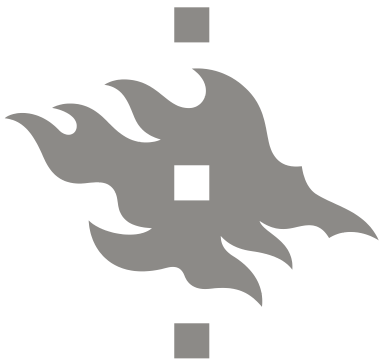

Pohdintaa?

- Psykologinen omistajuus ei määrittele uudelleen laillista omistajuutta, mutta se on/voi olla perimmäinen syy moniin maankäyttöön liittyviin konflikteihin, etenkin kun kyse on luontoresursseista, joihin on ollut olemassa perinteisesti laajat nautintaoikeudet (metsä/marjat/riista vs. pelto/kasvimaa)
- Psykologisen omistajuuden ymmärrys avuksi sidosryhmähallintaan?
 - Ei välttämättä ratkaise konflikteja, mutta voi auttaa niiden ennakoimiseen ja estämiseen
 - Omistajuuden ymmärtäminen laajana ilmiönä.
 - Psykologinen omistajuus konfliktien keskeisten argumenttien takana?

Pohdintaa

- Uusia näkökulmia tarkasteltaessa metsien monikäyttöä ja eri sidosryhmien näkemyksiä erityisesti pohdittaessa uusia potentiaalisia metsänkäyttömuotoja kuten luontoyrittäjyyttä.
- Kulttuurin vaikutus? Jokamiehen oikeudet?
- Koettuun psykologiseen omistajuuteen vaikuttaminen?
 - Psykologisen omistajuuden tunne passiivisuuden vähentäjänä?
 - Psykologinen omistajuus lisäämässä vastuullista resurssin käyttöä?

KIITOS MIELENKIINNOSTA!

Anne Matilainen, Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti

anne.matilainen@helsinki.fi

Feelings of psychological ownership
towards private forests (2019).
University of Helsinki, Ruralia Institute
Publications 36.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-3775-3>

